КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ
«ЛЬВІВСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ»

Кафедра практичної психології та інклюзивної освіти

ПРОГРАМА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ
КЕРІВНИКІВ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗЗСО

«ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ДЛЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ: УПРАВЛІНСЬКИЙ АСПЕКТ»

Програма підвищення кваліфікації розглянута і рекомендована до затвердження на засіданні кафедри практичної психології та інклюзивної освіти

(*протокол № 11 від 22.10.2026 р.)*

Завідувачка кафедри Галина ВАРХОЛИК

Програма підвищення кваліфікації затверджена науково-методичною радою

(*протокол № 7-1 від 29 жовтня 2026р.)*

Голова науково-методичної ради Павло ХОБЗЕЙ

Розробники: ***Віра РЕМАЖЕВСЬКА***, доцент кафедри практичної психології та інклюзивної освіти ЛОІППО, кандидат педагогічних наук, доцент; ***Галина ВАРХОЛИК***, завідувач кафедри практичної психології та інклюзивної освіти ЛОІППО, кандидат педагогічних наук; ***Галина КУЗЬ***, завідувач обласного ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти ЛОІППО.

Напрям підвищення кваліфікації: організація забезпечення і підтримки навчання, виховання та розвитку дітей з особливими освітніми потребами в спеціальному закладі загальної середньої освіти

Розроблено на основі типової програми підвищення кваліфікації керівників закладів загальної середньої освіти з організації інклюзивного навчання та реалізація педагогічної підтримки учнів з особливими освітніми потребами на рівні базової середньої освіти» (наказ МОН України від 12.10.2022 № 904)

Термін дії програми: з 01.01.2027 до 31.12.2031 року.

Рецензенти:

- **Ігор ТАНЧИН**, заступник директора з науково-педагогічної роботи ЛОІППО, кандидат історичних наук.
- **Юлія ПОГРЕБНЯК,** директор державної установи «Український інститут розвитку освіти», кандидат наук з державного управління.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність програми зумовлена необхідністю управлінського забезпечення якісної освіти дітей з особливими освітніми потребами в умовах реалізації реформи Нової української школи. Керівники спеціальних закладів загальної середньої освіти (далі – спеціальні ЗЗСО) потребують компетентнісного підходу до розв'язання завдань організації безпечного, ефективного та спеціального освітнього середовища для дітей з особливими освітніми потребами (далі – ООП).

Програма враховує основні положення Закону України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Про повну загальну середню освіту», «Про охорону дитинства», «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні», Порядку підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 800 (із змінами), Положення «Про навчально-реабілітаційний центр» та Положення «Про спеціальну школу», затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 № 221 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 03.11.2021 № 1132), Положення про спеціальний садок, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 7 липня 2025 р. № 817, Порядку проживання та утримання учнів у пансіонах закладів освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 3 листопада 2021 р. № 1131, Порядку створення груп подовженого дня у державних і комунальних закладах загальної середньої освіти, затвердженого наказом МОН 25.06.2018 № 677, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 24.07.2018 за № 865/32317 (зі змінами) та інших нормативно-правових актів, що регулюють діяльність керівників спеціальних закладів загальної середньої освіти з урахуванням європейського вектора розвитку освіти України, стратегії реформування галузі освіти в Україні, новітніх міжнародних і вітчизняних наукових розробок, кращих практик у галузі інклюзивної, спеціальної освіти та професійного розвитку керівників спеціальних ЗЗСО відповідно до сучасних викликів суспільства й освіти.

Програма спрямована на формування та розвиток управлінських, нормативно-правових, партнерських і стратегічних компетентностей керівників спеціальних закладів освіти.

Цільова група: керівники спеціальних ЗЗСО

Обсяг (тривалість): 30 год (1 кредит ЄКТС)

Форма підвищення кваліфікації: інституційна, (очно-дистанційна)

Мета програми підвищення кваліфікації:

Формування професійної компетентності керівників спеціальних ЗЗСО щодо забезпечення якості освіти дітей з ООП через організацію безпечного освітнього середовища, управління ресурсами, командою педагогічних працівників, налагодження взаємодії з родинами та партнерами, створення освітньої програми ЗЗСО та річних навчальних планів з врахуванням типової освітньої програми для спеціальних ЗЗСО для дітей з ООП, адаптації і модифікації модельних навчальних програм, створення та впровадження індивідуальної програми розвитку учня з ООП (далі – ІПР).

Завдання підвищення кваліфікації:

- ознайомити з нормативно-правовими основами організації освітнього процесу для учнів з ООП;
- розвинути управлінські компетентності щодо створення безпечного освітнього середовища;
- сформувати навички організації командної взаємодії між фахівцями ІРЦ, асистентами, педагогами, батьками;
- сформувати розуміння особливостей розвитку та потреб дітей з ООП;
- навчити адаптувати навчальний процес до потреб учнів з ООП з урахуванням їх індивідуальних особливостей;
- сформувати розуміння особливостей складання освітніх програм ЗЗСО та річних навчальних планів з урахуванням потреб учнів з ООП;
- сформувати вміння організації виховної роботи в пансіоні, як структурному підрозділі закладу, та групах подовженого дня;
- сформувати розуміння рівнів підтримки та їх забезпечення у ЗЗСО;
- надати інструментарій для організації та забезпечення психолого-педагогічного супроводу та індивідуальної освітньої траєкторії дитини з ООП;
- розвивати лідерські та управлінські навички в сучасних умовах української освіти;
- розвинути навички партнерської взаємодії з батьками учнів з ООП.

Напрями підвищення кваліфікації

Навчання за програмою підвищення кваліфікації керівників закладів загальної середньої освіти здійснюється за такими основними напрямами:

1. **Нормативно-правовий супровід освітнього процесу дітей з ООП**

- Опрацювання ключових законодавчих та нормативно-правових документів щодо організації інклюзивного навчання та навчання у спеціальних класах дітей з ООП;

- Визначення функцій і відповідальності керівника ЗЗСО у сфері ООП в умовах Нової української школи;
- Використання чинних нормативно-правових документів в управлінських рішеннях.

2. Управління спеціальним освітнім середовищем

- Формування безпечного, доступного, мотивуючого освітнього середовища для учнів з ООП;
- Забезпечення організації та моніторингу індивідуальної освітньої траєкторії дитини з ООП;
- Розроблення та впровадження освітньої програми ЗЗСО, орієнтованої на потреби дітей з ООП.

3. Лідерство та стратегічне управління в умовах змін

- Розвиток управлінської гнучкості, професійної мобільності;
- Впровадження сучасних управлінських моделей, делегування, оцінка ефективності;
- Розвиток культури зворотного зв'язку та прийняття рішень у складних ситуаціях.

4. Командна взаємодія та супровід ІПР

- Координація роботи фахівців команди психолого-педагогічного супроводу учня з особливими освітніми потребами, розподіл ролей;
- Забезпечення якості складання та виконання ІПР учня з особливими освітніми потребами;
- Організація міжвідомчої взаємодії з ІРЦ, службами соціального захисту, медичними установами.

5. Партнерська взаємодія з батьками дітей з ООП

- Розбудова системної комунікації з родинами;
- Формування довіри, підтримка батьківського ресурсу;
- Попередження конфліктів і створення умов для ефективної співпраці з батьками учнів з ООП.

6. Моніторинг якості освіти дітей з ООП

- Розробка внутрішньої системи забезпечення якості освіти в ЗЗСО;
- Аналіз динаміки розвитку учнів з ООП;
- Використання цифрових інструментів для аналітики та планування змін.

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться/набуватимуться:

Загальні:

ЗК.01: громадянська відповідальність;

ЗК.02: комунікація та взаємодія в команді;

ЗК.03: культурна компетентність;

ЗК.04: лідерська компетентність;
ЗК.05: підприємливість та інноваційність.
Професійні:
В1.2: педагогічна підтримка осіб з ООП;
А2.4: добір сучасних методик для роботи з ООП;
А3.3: цифрові технології в навчанні учнів з ООП;
Б1.1: урахування індивідуальних особливостей учнів з ООП;
Д1.2: використання інновацій у професійній діяльності.

Система та критерії Оцінювання результатів підвищення кваліфікації: контроль за знаннями слухачів проводиться послідовно й систематично: на практичних заняттях, індивідуальне та фронтальне опитування.

Оцінювання результатів підвищення кваліфікації здійснюється шляхом підсумкового тестування (бальна система) та вербального оцінювання виконання практичних завдань. На етапі завершення навчання за Програмою слухачі складають підсумковий тест з 20 питань. Максимальна кількість балів, яку можуть отримати учасники, — 100 балів. Прохідний бал — 75. Учасники, які успішно пройшли навчання та склали підсумковий тест, отримують сертифікат.

Документ про підвищення кваліфікації: сертифікат встановленого зразка.

Вартість (у разі встановлення): безоплатний характер надання освітньої послуги для слухачів курсів підвищення кваліфікації за регіональним замовленням місцевих органів управління освітою, вартість згідно з кошторисом відповідно до порядку надання платних послуг для всіх інших категорій.

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Програмою передбачено ознайомлення цільової аудиторії з сучасними науково-методичними підходами, принципами та стратегіями побудови безбар'єрного та інклюзивного освітнього простору для учнів з ООП, структури та алгоритмів діяльності команди психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП.

Особливістю є формування у слухачів здатності до розроблення, реалізації та моніторингу індивідуальної програми розвитку учня з ООП, застосування на практиці різних моделей взаємодії педагогічних працівників під час щоденної взаємодії з учнями, батьками з врахуванням локальних умов.

Підсумкові заходи та оцінювання: : Оцінювання результатів навчання проводиться систематично й послідовно. Воно включає поточний контроль (опитування та аналіз практичних завдань під час занять, виконання модульних тестів) та підсумковий контроль (складання підсумкового тесту.

Самостійна робота містить:

- завдання, спрямовані на ознайомлення з нормативними та інструктивно-методичними документами, що регламентують питання організації навчання учнів з ООП та функціонування спеціальних ЗЗСО;
- пошуково-дослідницькі завдання, спрямовані на розроблення індивідуальної програми розвитку учня з ООП, вмінь працювати в команді супроводу під час організації роботи з учнями;
- практичні кейси, які допоможуть сформувати та розвивати знання, уміння та навички педагогічних працівників з організації навчання учнів з ООП;
- вправи, спрямовані на рефлексію.

Самостійна робота виконується асинхронно, перелік завдань наведено в розділі 4.3. Результати подаються у вигляді схем, таблиць, зразків документів, фрагментів уроків; викладач перевіряє їх і обговорює на наступному занятті. За результатами самостійної роботи слухачі презентують, на основі отриманих результатів готують груповий проєкт, презентують та захищають його (тематика відповідно до фахового напряму) в контексті організації навчання учнів з ООП.

Підсумкові заходи: вихідне діагностування; презентація та публічний (дистанційний) захист групового проєкту; тестування, підсумкова рефлексія. Форма підсумкового контролю — залік.

Зміст програми складається з чотирьох модулів. На етапі завершення навчання за Програмою слухачі складають підсумковий тест з 20 питань. Програма передбачає теоретичну та практичну підготовку слухачів, а також виконання ними самостійної роботи та підготовку проєкту.

Кількість годин, що відводиться на засвоєння змісту програми, становить 30 год. з них: 9 год - лекційні заняття, 14 годин - практичних занять, 7 годин: самостійної роботи (з них 4 години - підсумковий контроль).вступне / підсумкове тестування/контрольні заходи (захист проєктів).

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Назва навчальних тем	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Контрольні заходи	Усього
Модуль 1. Загальна підготовка	**2**	**–**	**–**	**–**	**2**
1.1 Нормативно-правове забезпечення освіти дітей з ООП у спеціальних закладах загальної середньої освіти та організація навчання дітей з особливими освітніми потребами в умовах НУШ.	2	–	–	–	2
Модуль 2. Професійна підготовка	**4**	**8**	**2**	**–**	**14**
2.1 Освітня програма закладу освіти та складання річних навчальних плани з урахуванням контингенту учнів	1	1	–	–	2
2.2 Організація роботи команди психолого-педагогічного супроводу учня з ООП	2	2	–	–	4
2.3 Розроблення індивідуальної програми розвитку (ІПР) учня	1	1	2	–	4

Назва навчальних тем	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Контрольні заходи	Усього
2.4 Організація освітнього середовища для дітей з ООП в умовах НУШ	–	1	–	–	1
2.5 Оцінювання навчальних досягнень учнів з ООП	–	1	–	–	1
2.6 Організація роботи дошкільного підрозділу спеціального ЗЗСО	-	2	-	-	2
Модуль 3. Фахова підготовка	**3**	**6**	**1**	**–**	**10**
3.1 Категорії (типи) ООП (труднощів), ступінь їх прояву та рівень психолого-педагогічної підтримки в ЗЗСО	2	2	–	–	4
3.2 **Адаптація та модифікація** — основні стратегії організації освітнього процесу для дітей з ООП	1	2	1	–	4
3.3 Організація ГПД та пансіону в спеціальному ЗЗСО	–	2		–	2
Модуль 4. Діагностично-аналітичний	**–**	**–**	**–**	**4**	**4**

Назва навчальних тем	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Контрольні заходи	Усього
4.1 Вхідне діагностування	–	–	–	1	1
4.2 Груповий проєкт: презентація	–	–	–	2	2
4.3 Вихідне діагностування, підсумкова рефлексія	–	–	–	1	1
РАЗОМ	**9**	**14**	**3**	**4**	**30**

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

МОДУЛЬ 1. Загальна підготовка

Тема 1.1. Нормативно-правове забезпечення освіти дітей з ООП у спеціальних закладах загальної середньої освіти та організація навчання дітей з особливими освітніми потребами в умовах Нової української школи.

Закони України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», «Про охорону дитинства», «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні»; Положення «Про навчально-реабілітаційний центр» та Положення «Про спеціальну школу», затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 № 221 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 03.11.2021 № 1132), Положення про спеціальний садок, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 7 липня 2025 р. № 817, Порядок проживання та утримання учнів у пансіонах закладів освіти, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 3 листопада 2021 р. № 1131, Порядок створення груп подовженого дня у державних і комунальних закладах загальної середньої освіти, затверджений наказом МОН 25.06.2018 № 677, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 24.07.2018 за № 865/32317 (зі змінами), Порядок зарахування, переведення та відрахування учнів спеціальних ЗЗСО; права дітей з ООП та їхніх батьків.

МОДУЛЬ 2. Професійна підготовка

Тема 2.1. Освітня програма закладу освіти та річні навчальні плани з урахуванням контингенту учнів.

Підстави створення освітньої програми закладу освіти, структура освітньої програми закладу; типові освітні програми; річний навчальний план; відображення виховного та корекційно-розвиткового складників освітньої програми; специфіка організації освітнього процесу у спеціальному ЗЗСО.

Тема 2.2. Організація роботи команди психолого-педагогічного супроводу учня з ООП

Організація роботи та склад команди психолого-педагогічного супроводу; функції членів команди супроводу, роль керівника, розподіл відповідальності; порядок розроблення ІПР учня; організація засідань і ведення документації; взаємодія з ІРЦ та батьками.

Тема 2.3. Розроблення індивідуальної програми розвитку (ІПР) учня. Структура ІПР; формулювання довготривалих та короткотривалих цілей; визначення рівня психолого-педагогічної підтримки; моніторинг і оцінювання учнів з ООП; перегляд і внесення змін до ІПР; зв'язок ІПР з індивідуальним навчальним планом (індивідуальною навчальною програмою).

Тема 2.4. Організація освітнього середовища для дітей з ООП в умовах НУШ.

Основні складові освітнього середовища; ключові принципи інклюзивного середовища; безпечне фізичне та матеріальне середовище; створення психологічно комфортного мікроклімату в закладі освіти, інформаційне та цифрове середовище; педагогічний та освітній простір (за вимогами НУШ): тематичні осередки у класах (навчальний, художньо-творчий, ігровий, куточок тиші тощо), мобільні, ергономічні меблі та дитиноцентричний підхід (ранкові кола, інтерактивні методики); вимоги до безпеки в школах під час війни; критерії оцінювання середовища для аудиту закладу освіти.

Тема 2.5. Оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами.

Система та загальні критерії оцінювання результатів навчання здобувачів освіти; принципи та функції оцінювання; підходи до оцінювання результатів навчання; види оцінювання та види оцінок, форми оцінювання, методи та інструменти оцінювання, інструментарій оцінювання, правила і процедури здійснення оцінювання учнів з ООП; фіксація динаміки досягнень в ІПР.

Тема 2.6 Організація роботи дошкільного підрозділу спеціального ЗЗСО.

Особливості організації навчання дітей дошкільного віку в спеціальному ЗЗСО. Зарахування і відрахування в дошкільний підрозділ, наповнюваність дошкільних груп. Освітня програма закладу на здобуття дошкільної освіти дітьми з ООП : типові програми розвитку дитини з ООП дошкільного віку,

особливості режиму та організація корекційно-розвиткової роботи та психолого-педагогічних послуг.

МОДУЛЬ 3. Фахова підготовка

Тема 3.1. Категорії (типи) ООП (труднощів), ступінь їх прояву та рівень психолого-педагогічної підтримки в ЗЗСО.

Загальна характеристика дітей з функціональними сенсорними труднощами, що передбачають обмеження слухової та зорової функції, з функціональними фізичними або моторними труднощами, що передбачають обмеження опорно-рухової (кістково-м'язової) функції, з функціональними мовленнєвими труднощами, з інтелектуальними труднощами, із соціоадаптаційними труднощами, зокрема такими, що пов'язані з розладами аутистичного спектра та складними порушеннями розвитку; зв'язок категорії (типу) труднощів, ступіня прояву та рівня психолого-педагогічної підтримки в закладі освіти.

Тема 3.2. Адаптація та модифікація — основні стратегії організації освітнього процесу для дітей з ООП.

Адаптація і модифікація змісту навчальних предметів (інтегрованих курсів); зміни у змісті, методах, темпі, середовищі та оцінюванні результатів навчаання; конкретні кейси учнів залежно від категорії (типу) особливих освітніх потреб (труднощів) та рекомендованого інклюзивно-ресурсним центром рівня підтримки дітей.

Тема 3.3. Організація ГПД та пансіону в спеціальному ЗЗСО

Особливості організації груп подовженого дня та виховної роботи з учнями з ООП в післяурочний час. Особливості та організація проживання та утримання учнів у пансіонах закладів освіти. Хто має право на поселення в пансіоні та повне державне утримання. Правила проживання. Ведення документації ГПД та паніону.

МОДУЛЬ 4. Діагностично-аналітичний

Тема 4.1. Вхідне діагностування.

Реєстрація учасників. Ознайомлення з програмою підвищення кваліфікації. Формування очікувань учасників курсів.

Тема 4.2 Груповий проєкт: презентація групового проєкту.

Тема 4.3 Вихідне діагностування, підсумкова рефлексія.

Підсумкова рефлексія.

4. ВИМОГИ ДО ГРУПОВОГО ПРОЄКТУ.

Тематика проєктів обирається з переліку, наданого викладачем. Проєкт має містити:

- аналіз конкретного кейсу дитини з ООП та організації її навчання;
- адаптацію освітнього середовища;
- складену ІПР та/або індивідуальну навчальну програму (індивідуальний навчальний план);
- приклади адаптації і модифікації навчального матеріалу та освітнього середовища;
- висновки щодо ефективності виконання ІПР.

Форма представлення — презентація або буклет. Захист — публічний/ дистанційний.

4.1. Орієнтовний перелік тем проєктів:

1. Взаємодія членів команди психолого-педагогічного супроводу учня з ООП (відповідно до кейсу) в спеціальному закладі загальної середньої освіти.
2. Організація роботи команди психолого-педагогічного супроводу, функції членів команди супроводу та роль керівника спеціального ЗЗСО.
3. Особливості організації роботи дошкільного підрозділу спеціального ЗЗСО.
4. Особливості організації роботи груп подовженого дня у спеціальному ЗЗСО.
5. Особливості організації роботи пансіону як структурного підрозділу підрозділу спеціального ЗЗСО.
6. Створення безпечного та спеціального освітнього середовища в спеціальному ЗЗСО.

4.2. Орієнтовний перелік практичних завдань під час засвоєння програми:

№	Тема	Завдання	Результат
1	1.1	Опрацювати нормативно-правові документи за кейсами: визначити, що дозволено, що є обов'язковим, маршрут батьків дитини з ООП.	Заповнена таблиця «ситуація - норма - дія».
2	2.1	Скласти фрагмент освітньої програми закладу освіти та річного навчального плану закладу.	Фрагмент освітньої програми закладу/ річного навчального плану.

№	Тема	Завдання	Результат
3	2.2	Рольова гра «Засідання команди психолого-педагогічного супроводу»: розподіл ролей, ухвалення рішення щодо дитини, оформлення протоколу засідання.	Протокол засідання.
4	2.3	Скласти ІПР за кейсом: цілі, послуги, критерії оцінювання результатів, строки перегляду.	Проєкт ІПР.
5	2.4	Аудит безпеки і доступності середовища класу за чек-листом; запропонувати 5 конкретних змін освітнього середовища.	Заповнений чек-лист, перелік змін.
6	2.5	Розробити систему оцінювання для кейсу учня з ООП: види, критерії, форми фіксації прогресу.	Таблиця критеріїв.
7	3.1	Розробити план організації роботи ГПД спеціального ЗЗСО	Пакет документів
8	3.2	Розробити план організації роботи дошкільного відділення спеціального ЗЗСО	Пакет документів
9	3.3	Розробити план організації роботи пансіону в закладі.	Пакет документів.
10	4.1	Вхідне діагностування, формування очікувань слухачів.	Анкета, перелік очікувань.
11	4.2	Презентація та публічний захист групових проєктів.	Захищений груповий проєкт.
12	4.3	Вихідне діагностування, підсумкова рефлексія.	Тестування

4.3. Перелік питань для самостійного опрацювання матеріалу слухачем.
Обов'язкова самостійна робота (3 год.) складається з двох завдань, виконання яких є передумовою створення випускного проєкту.

Тема	Години	Завдання	Питання для опрацювання	Результат роботи

2.3	2	За кейсом учня з ООП скласти зразок ІПР з зазначеними змінами освітнього середовища.	1. З яких розділів складається ІПР? 2. Як сформулювати вимірювані цілі? 3. Які зміни освітнього середовища потребують учнів з ООП певних категорій (освітніх труднощів)?	Зразок ІПР
3.2	1	Скласти таблицю: «категорія (тип) труднощів - рівень підтримки – приклади складання річного навчального плану»	1. Як співвідносяться категорія труднощів, ступінь прояву й рівень підтримки? 2. Які ознаки допомагають педагогові помітити особливі освітні труднощі (на прикладі кейсу учня з ООП)?	Таблиця
		Скласти перелік необхідних наказів для організації нового навчального року в спеціальному ЗЗСО	Визначити основні організаційні проблемні моменти на початку нового навчального року щодо навчання, виховання та проживання учня з ООП в спеціальному ЗЗСО	Перелік наказів для організації нового навчального року в спеціальному ЗЗСО

5. МАТЕРІАЛ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО ТЕСТУ ДЛЯ КЕРІВНИКІВ ЗЗСО

1. Якими законодавчими та нормативно-правовими документами урегульовано організацію навчання дітей з ООП в спеціальних закладах загальної середньої освіти?
2. Якими нормативно-правовими документами урегульовано створення пансіону у закладі загальної середньої освіти?
3. Хто входить до складу команди психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП?

4. Які категорії дітей і яких рівнів підтримки можуть навчатися у спеціальних ЗЗСО?
5. Які основні відмінності НРЦ від спеціальної школи?
6. Якими нормативно-правовими документами забезпечено організацію навчання дітей з ОО дошкільного віку в спеціальному ЗЗСО і як це здійснити на практиці?
7. Який документ є підставою для складання ІПР?
8. Які складники обов'язково мають бути відображені в освітній програмі спеціального закладу освіти?
9. Що є підставою для адаптації модельних навчальних програм?
10. Що є підставою для модифікації модельних навчальних програм?
11. Який ключовий принцип є основним у навчанні дітей з ООП?
12. Які умови мають бути створені для навчання дітей зі складними порушеннями розвитку?
13. Чим відрізняється психолого-педагогічна допомога дітям з ООП від корекційно-розвиткових занять в спеціальному ЗЗСО?
14. Назвіть три основні вимоги до організації освітнього середовища для учнів з соціоадаптаційними/соціокультурними труднощами, у тому числі що пов'язані з розладами аутистичного спектра.
15. Які методи моніторингу навчальних досягнень учнів з ООП ви знаєте?
16. Які інструменти комунікації з батьками є найбільш ефективними у ЗЗСО?
17. Назвіть психолого-педагогічні особливості розвитку дітей шкільного віку з порушеннями зору.
18. Назвіть психолого-педагогічні особливості розвитку дітей шкільного віку з порушеннями слуху.
19. Назвіть психолого-педагогічні особливості розвитку дітей шкільного віку з інтелектуальними порушеннями.
20. Назвіть психолого-педагогічні особливості розвитку дітей шкільного віку з соціоадаптаційними/соціокультурними труднощами, у тому числі що пов'язані з розладами аутистичного спектра.

6. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи

1. Закон України «Про освіту».
2. Закон України «Про повну загальну середню освіту».
3. Закон України «Про охорону дитинства».
4. Закон України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні».
5. Положення «Про навчально-реабілітаційний центр» та Положення «Про спеціальну школу», затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 № 221 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 03.11.2021 № 1132).
6. Положення про спеціальний садок, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 7 липня 2025 р. № 817.
7. Порядок проживання та утримання учнів у пансіонах закладів освіти, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 3 листопада 2021 р. № 1131.
8. Порядок створення груп подовженого дня у державних і комунальних закладах загальної середньої освіти, затверджений наказом МОН 25.06.2018 № 677, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 24.07.2018 за № 865/32317 (зі змінами).
9. Порядок зарахування, переведення та відрахування учнів спеціальних ЗЗСО;
10. Порядок підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників, затверджений постановою КМУ від 21.08.2019 № 800 (зі змінами).
11. Примірне положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти: наказ МОН від 08.06.2018 № 609 (у новій редакції наказу МОН від 29.05.2025 № 787).
12. Про затвердження принципів, критеріїв і меж розумного пристосування та універсального дизайну: постанова КМУ від 17.12.2025 № 1673.

1. ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

1. Вавіна Л.М., Ремажевська В.М. Розвиваємо у дитини вміння бачити. Київ : Літера, 2008.

2. Дитина з порушенням слуху / С. В. Литовченко, В. В. Жук, О.М. Таранченко — Харків: Вид-во «Ранок», ВГ «Кенгуру», 2018. — 56 с. — (Інклюзивне навчання)

3. Жук В.В., Литвинова В.В., Литовченко С.В. Чути і спілкуватись. Крок за кроком з батьками. Методичний супровід та психологічна підтримка: навчально-методичний посібник для педагогів та батьків. Київ, 2023. 57 с.

4. Запровадження безбар'єрності освітніх послуг в закладах дошкільної та загальної середньої освіти : аналітичні матеріали для МОН України / за заг. ред. Л.І. Прохоренко, В.В. Засенка, Н.А. Ярмоли. Київ: Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2024. 77 с.

5. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. (2023). Діти з особливими освітніми потребами: навчання та супровід у період повоєнної відбудови: навчально-методичний посібник (Серія «Інклюзивна освіта»). Київ, 2023. – 192 с.

6. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. (2023). Інклюзія: покроково для педагогів: навчально-методичний посібник (Серія «Інклюзивна освіта»). Київ, 2023. – 232 с.

7. Корекційно-розвивальні технології навчання дітей з комплексними порушеннями розвитку : навчально-методичний посібник / Чеботарьова О. В., Блеч Г. О., Гладченко І. В., Бобренко І. В., Мякушко О. І., Сухіна І. В.,Трикоз С. В.; за наук. ред. О.В. Чеботарьової, О.І. Мякушко. – Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2021. – 936 с.

https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/725704/1/%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%9A%D0%A0%D0%A2-2020.pdf

8. Литовченко С. В., Жук В. В., Литвинова В. В. Новий формат освітнього середовища: діти з порушеннями слуху у дошкіллі: навч.-метод. посіб. / С. В. Литовченко, В. В. Жук, В. В. Литвинова. – К.: ФОП Симоненко О.І., – 2019. – 279 с.

9. Мякушко О.І., Кожановська О.М. Методичні основи корекційного навчання учнів з порушеннями інтелектуального розвитку: здоров'я, безпека та добробут: практ. посіб. Київ: Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2025. 138 с.

10. Недозим Інна. Учні початкових класів із розладами аутистичного спектра: навчання та розвиток .- Харків, видавництво «Ранок», 2020

http://library.megu.edu.ua:8180/jspui/bitstream/123456789/3484/1/2020Uchni-p2020ochatkovykh-klasiv-iz-rozladamy-autystychnogo-spektra-navchannia-ta-rozvytok-Nedozym.pdf

11. Особливості реалізації компетентнісного підходу в освіті дітей з інтелектуальними порушеннями / навчально-методичний посібник /авт.: О. Чеботарьова, Г. Блеч, І. Бобренко, І. Гладченко, О. Мякушко, С. Трикоз, І. Сухіна, Н. Ярмола. За наук. ред.: О. Чеботарьової, І. Сухіної. – К.: ІСПП імені

Миколи Ярмаченка НАПН України, 2019. – 450 с. – Режим доступу: https://lib.iitta.gov.ua/718292/

12. Оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами / методичні рекомендації / укладачі: Н. Софій, О. Стягунова, О. Федоренко. Київ, УІРО, 2024, 40 с. https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/inkluzyvne-navchannya/2024/07/29/Otsinyuvannya.navch.dosyahn.uchniv.z.OOP-metodrekomendatsiyi-2024.pdf

13. Порадник батькам: практичні рекомендації під час дистанційного навчання дітей з інтелектуальними порушеннями / навчально-методичний посібник / О. Чеботарьова, Г. Блеч, І. Бобренко, І. Гладченко, О. Мякушко, І. Сухіна, С.Трикоз. За заг. ред. О. Чеботарьової – К.: ІСПП імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2020. – 154 с.– Режим доступу: http://lib.iitta.gov.ua/721765

14. Прохоренко Л.І., Бабяк О.О., Баташева Н.І., Душка А.Л., Недозим І.В., Омельченко І.М., Орлов О.В. Навчання дітей з порушеннями когнітивного розвитку в умовах компетентнісного підходу: навчально-методичний посібник / за ред.В.В.Засенко, Л.І.Прохоренко. –2020. – 435 с.

https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/723004/1/%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%B2%20%D1%83%D0%BC%20%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%BF%D0%B5%D1%82%20%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%85.pdf

15. Прохоренко Л.І., Бабяк О.О., Недозим І.В., Баташева Н.І./ методичний вісник: Бар'єри в навчанні та участі дітей з когнітивними порушеннями: особливості розвитку дітей із ЗПР, РАС, ГРДУ. – Київ, 2018

https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/713087/1/%D0%9C%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%B2%D1%96%D1%81%D0%BD%D0%B8%D0%BA.pdf

16. Сучасний курикулум в освіті дітей з порушеннями слуху : методичні рекомендації / С.В Литовченко, О.М. Таранченко, В.В. Жук, В.М. Шевченко, В.В. Литвинова, О.Ф. Федоренко. — Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2021. — 321 с.

17. Сучасні технології психолого-педагогічного супроводу дітей з порушеннями інтелектуального розвитку в умовах кризових викликів/ авт.: О.В. Чеботарьова, Г.О. Блеч, І.В. Гладченко, І.В. Бобренко, С.В. Трикоз, О.І. Мякушко, І.В. Сухіна та ін.: За наук. ред. О.В. Чеботарьової – К., ІСПП імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2023. 600 с. https://lib.iitta.gov.ua/737146

Сухіна, І.В. (2018) *Гіперактивна дитина* «Інклюзивне навчання» . «Ранок» ВГ «Кенгуру», м. Харків, Україна. ISBN 978-617-09-3802-2

– Режим доступу: https://lib.iitta.gov.ua/711316/

18. Трикоз С. В. (orcid.org/0000-0002-5929-589X) and Блеч, Г. О. (orcid.org/0000-0003-4884-6024) (2018) *Дитина з порушеннями інтелектуального розвитку* «Інклюзивне навчання». «Ранок», ВГ «Кенгуру», м. Харків, Україна. ISBN 978-617-09-3800-8 – Режим доступу: https://lib.iitta.gov.ua/711320/

19. Учні початкових класів із порушеннями слуху: навчання та розвиток : навчально-методичний посібник / □С.В. Кульбіда, С.В. Литовченко, В.В. Жук, В.В. Литвинова□. – Харків : Вид-во «Ранок», 2020. – 144 с.

20. Чеботарьова О. В. (orcid.org/0000-0002-4560-3708), Гладченко, І. В. (orcid.org/0000-0002-2013-8053), Василенко-ван де Рей, А. and Ліщук, Н.І. (2018) *Дитина із синдромом Дауна* «Інклюзивне навчання» . «Ранок», ВГ «Кенгуру», м. Харків, Україна. ISBN 978-617-09-3805-3 – Режим доступу: https://lib.iitta.gov.ua/711322/

21. Чеботарьова О. В. (orcid.org/0000-0002-4560-3708), Блеч, Г. О. (orcid.org/0000-0003-4884-6024), Трикоз, С. В. (orcid.org/0000-0002-5929-589X), Гладченко, І. В. (orcid.org/0000-0002-2013-8053), Ярмола, Н. А. (orcid.org/0000-0001-9374-5543), Бобренко, Інна Всеволодівна (orcid.org/0000-0002-9501-5461), Королько, Н.І., Мальчевська, О.П., Сеник, А.В., Дзіядевич, Л. Г., Дмитрієва, І. В., Остапенко, Л.І., Тарновська, Л.І., Кликова, С.О., Голомозда, І.В., Чухліб, О. А. and Колодзейська, Н.М. (2019) *Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів 5-10 класів з порушеннями інтелектуального розвитку : нав.-метод. посіб.* Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, м. Київ, Україна. – Режим доступу: https://lib.iitta.gov.ua/718297/

22. Чеботарьова О. В. (orcid.org/0000-0002-4560-3708), Гладченко, І. В. (orcid.org/0000-0002-2013-8053) and Ярмола, Н. А. (orcid.org/0000-0001-9374-5543) (2019) *Методичні рекомендації "Основи діагностичної діяльності корекційного педагога в роботі з дітьми з комплексними порушеннями розвитку"* – Режим доступу: https://lib.iitta.gov.ua/718307/

23. Чеботарьова О. В. (orcid.org/0000-0002-4560-3708), Трикоз, С. В. (orcid.org/0000-0002-5929-589X), Міненко, А.В., Блеч, Г. О. (orcid.org/0000-0003-4884-6024) and Гладченко, І. В. (orcid.org/0000-0002-2013-8053) (2016) *Особливості психолого-педагогічного супроводу дітей з помірним ступенем порушення інтелектуального розвитку в системі корекційно-розвивального навчання спеціального загальноосвітнього закладу: нав.-метод. посібник* Інститут спеціальної педагогіки НАПН України, м. Київ, Україна. – Режим доступу: https://lib.iitta.gov.ua/707272/

24. Чеботарьова, О. В. (orcid.org/0000-0002-4560-3708), Коваль Л.В. (orcid.org/0000-0002-3342-8922),ДанілавічютеЕ.А. (orcid.org/0000-0003-3911-7612) (2018) *Дитина із церебральним паралічем* «Інклюзивне навчання» . «Ранок», ВГ «Кенгуру», м. Харків, Україна. ISBN 978-617-09-3801-5 – Режим доступу: https://lib.iitta.gov.ua/711323/

25. Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка Національної академії педагогічних наук України
https://lib.iitta.gov.ua/view/divisions/ins=5Fspe=5Fped/
Лабораторія олігофренопедагогіки https://lib.iitta.gov.ua/view/divisions/lo/
Відділ освіти дітей з порушеннями інтелектуального розвитку
https://lib.iitta.gov.ua/view/divisions/decid/
https://lib.iitta.gov.ua/cgi/stats/report/themes/0121U108669/ твори теми 2021-2023,2024р
https://lib.iitta.gov.ua/cgi/stats/report/themes/0118U003350/ твори теми 2018-2020 рр